

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ**(ԽԵԻ) ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑԻ**

= 27 =

ՏԱՂ ՎԱՍՆ ՀՈԳԻՈՅ

Ա.

Է մահ, քանի յիշեմ ըզբեզ, կու դողամ, կու սարսափիմ ես,
Զըկայ քան ըզբեզ լեղի, և ամենայն լեղոյ լեղի ես:

Բ.

Լեղի ամենայն լեղոյ, միթէ դու ի քեզ նման ես,
Դժոխք քան ըզբեզ լեղի, եւ յետոյ զայն այլ դու բերես:

Գ.

Սողոմոն յիշեաց ըզբեզ, եւ ասաց՝ եղուկ վայ եմ ես,
Նախատեաց զիմաստութիւն, ինքն ի յինքն ասաց թու ի քեզ:

Դ.

Ինչ աւգուտ է իմաստութիւն, քան զանգէտ զաղքատ մեռայ ես,
Անմեղք ի յաշխարհս եկի, ու մեղաւք գընամ սեւերես:

Ե.

Սողոմոն արքայն ասաց. մի ասեր թէ արքայ եմ ես,
Ունիմ շատ դրախտ շատ գանձ, շատ դարպաս եւ ոսկին ի ներս:

Զ.

Ի զուր խոռովեալ գանձես, ոչ գիտես թէ ո՛ւմ ժողովես,
Զաշխարհս ես ինչգիրկդ առեր, քեզ ի խոր դժոխք կու փորես:

Է.

Է մահ թէ դու քէն ունիս, և Ադամայ որդին կու հանես,
Կամ մեղաց հարուած ես դու, ի մահու պտղէն ծնեալ ես:

Բնագիր, Ա. էջ 2, Հմմտ. Բագմավէպ, 1859, էջ 375, 2 = 260. Ս. Յ. Թ. 2009, Գանձգիրք, էջ ՈԼԵ-ՈԼԶ, Պ = Գիրք Դըպ-րութեան և Տաղարան, տպ. 1738, էջ 316, Տ, էջ 46, ԹԿ. 1647, Գ, էջ 325:

Վերնագիր. Յովանիսի է ասացեալ, Ա. Ողբ, 2, Տաղ Յահաննէսէ ասացեալ Վս. հոգւոյ, Պ, Այլ բանք Յովաննէսի ասացեալ, Գ:

Ա. 1. — զքեզ յիշեմ, ԱԶԳ. . . կու

դողամ ու կու սարսափիմ, Ա. 2. . . կու
Գ. ու կու ս. ես, Գ:

Գ. 2. — . . . Դու ի քեզ, Պ. . .
փոյթ եմ ես, 2:

Դ. 1. — աւգուտ — շահ, Տ: զանգէտ —
զտգէտ, Տ: — 2 — անմեղ եկայ ի յաշ-
խարհս, և մեղօք երթամ . . . Տ. . . եր-
թամ, Պ:

Ե. 2. — Դրախտ — դրամ, Տ:

Է. 1. — որդւոյն, Պ: — 2 — պըտղոյն,
Բագմ.:

Ը.

Մովսէս մարգարէ չասես, ի Դաւթա իսկի չամաչես,
ԶԱրրահամ հայրըն տանիս, զԻսահակ ի հողն ածրոես:

Թ.

ԶՏրդատ աթոռոյն ձգես, զԿոստանդին ի յաչք չի բերես,
Թէ կանգնեմ է հազար հեծել եւ ժողովք իսկի չի վախես:

Ժ.

Թէ հագեր է հազար զրեհ, նետ նետես ւ ի թափ անցընես,
Տանիս զնա ի բանտ ածես, դէմ դրոանըն բար մի ձգես:

ԺԱ.

Արծիւ երազաթռիչ ես, լայնածիգ զթեւըդ տարածես,
Զինչ աշխարհս հզօր մանուկ կայ, ի թեւիդ ծայրըն ծրարես:

ԺԲ.

Հազար երանի նորա, զոր բարի զործով զըտանես,
Հեղեղ բոցեղէն տարեր, զով ի մէջ մեղաց ըմբռնես:

ԺԳ.

Խէվ Յովանէս Թուլկուրանցի, զուր կասես, զայլ ոք կու խրատես,
Զեթանասուն տարին լըցեր, ւ ի մահուն դուռն հասեալ ես:

= 28 =

Տ Ա Ղ Գ Ա Ր Ն Ա Ն

Ա.

Աստուած անսկիզբն եւ անսահման, անտանելի եւ անթարգման,
Զգարունն արար հանց պատուական, նման դրախտին եղեմական:

Բ.

Ծառք եւ դրրախտք կանաչացան, մրգապայծառ զարդարեցան,
Աղբերակունք յորդորեցան, ծովք եւ գետերք ի գնացք եղան:

Թ. 2. — . . . իսկի չամաչես, Տ:

Ժ. 1. — Թէ հագեր է վեց զրիհ, ԱՏԳ. . . զըրիս, Հ. հազար, Զ: — 2. Տանիս
գերեզման դնես, Զ: . . . դէմ դրոան
բար մի զու ձրգես, ԱԳ:

ԺԱ. 1. — Արծիւ երազաթռիչ ես, Հ.
Արծիւ ես երակ թռիս, ԱԳ. . . յերազ
թռչիս, Տ. երազ թռչիս, Զ: — 2 — կայ,
Պ, չունին, Ա. 2 ՏԳ:

ԺԲ. 2. — . . . ի մեղաց մէջըն զով
զըտեր, Ա. . . զըտես, Գ. առեալ պար-
զերես տանես, ե ի զօգն Արրահամու հան-
գուցանես, Պ:

ԺԳ. 1. — Խէվ Յ. Թուլկուրանցի,
Բազմ. Տէր Յ. Թուլկուրանցի, ԱԳ. Յ.

Թուլկուրանցի, 2 ՏՊ: զուր կաս. ԱԳ: —
2 — . . . ի մեղաց մէջն կացեր ես, Տ.
դէտ անասուն, Բազմ.:

Բնագիր, Ո = Ա. Մնացականեան, Գրտ.
Նխթ. Ժողովածու, № 1 Երեւան, 1941,
էջ 178, թկ. 2 եւ ի 1624, ԻԶ տուն: Հմմտ.
Ա. էջ 18 ժԸ տուն: Գ, էջ 303, որ համըն-
թաց է Աին: Վար = Ուրիշ վարիանդ մը,
2 եւ. Երեւանի թիւ 1990, տես Հմմտ. Ո
էջ 181, ԺԲ տուն:

Վերնագիր, ՏԱՂ. Գարնան, Ա. ՏԱՂ
Գարնան Ազնիւ, Վար.:

Բ. 1. — Ծառք, դաշտք, Վար: . . .
մրգապատուով, ԱԳ:

Գ.

Չորքոտանիք առողջացան, ի գոմ երամ զարկին և ելան,
Կողեռ տըղայքըն կու խայտան, խաղլով դաշտերն ի շուրջ կու գան:

Գ.

Սիրոյ տէրնին կու հոխանան, վերայ թեւին հային և երթան,
Աղջկունք զվարսերն կու գեղեն, հեմեն, քայլեն և ի հետ ցնծան:

Ե.

Հաւերդ ամէն ուրախացան, եւ ի իւրեանց դադարքն եկան,
Ծիծռունք եկին եւ բուն զըրին, սաղմոս ասցին զտունն ի լրման:

Զ.

Յովանահաւն ու ըռեղնայն, դումրին ունին յոյժ քաղցըր ձայն,
Գիտեն քարոզ, գանձ եւ տաղեր, մեղեդի եւ շատ շարական:

Է.

Արագին ու սագն ու բաղն, ու շնարարն ուրախացան,
Պըլպուռնին փափաքանաւ ի վարդենին թաւալեցան:

Ը.

Եռաց երկիր եւ կակղացաւ, բիրք ի բիրուց ծաղկունք բուսան,
Շուշան, կանանչ մուրտն եւ մարախն, եւ մանուշակն ի մի դարձան:

Թ.

Գնացին վարդին երկիր պագին, զտեղտն ունէին իւրեանցն ալամ,
Նայ նարզըզի հոտըն բուրեաց, խաժխաժըն թագ պահուցեցան:

Ժ.

Նաւնոփարն ի ջրէն ի դուրս, դեղին կարմիր երեւեցան,
Համապիւռն ի մէջ ծաղկանց, որ մայր ասի իմաստութեան:

Գ. 1. — = Ա. Չորքոտանիք որ արգելան՝ ի գոմերուն զարկին և ելան, Ո (Գ. 2): — 2 — . . . խաղլով տեղիքն ի շուրջ կու գան, Ա. . . . զխաղլու տեղանքն ի շուրջ կու գան, Ո (Գ. 1), . . . խաղալով դաշտերն ի շուրջ կու գան, Վար.:

Գ. Ա. 1. . . . տէրին, Ա. Սիրոյ տէրնին . . . ի վերայ, Ո (Գ. 2). Սիրոյ տէրերն կու ճօճան, Վար. — 2. = Ա. . . . և հետ խաղան, Ո (Ե. 1). . . . զվարսեր, Վար. . . . գեղեն, Գ. . . . և հետ երթան, Վար.:

Ե. 1. — չունի. Ո — 2. . . . ասեն, Ո, Վար.:

Զ. 1. — Ոհանահաւն ու ըռեղնայն . . . ունին . . . Ա. Ահայնահաւն է ըռեղնայն . . . Վար. — 2 — դանձեր ու տաղ, մեղեդիք ու . . . Ա.

Է. 1. — . . . ուրախանան, Ո. . . . շնոփորն . . . Վար. — 2 — բլբուլքն եկին փափակելով, ի վարդենիսըն թափեցան, Ո:

Ը. 1. — . . . բիր ի բուրուց ծաղիկ բուսաւ, Ո. . . . բիրք ի բիրուց ծաղկունք բուսան, Ա (Ժ. 2): — 2 — մարախն — մուրսն, Ո. . . . մուրտ ու մարախն, ու մանուշակըն մէկ դարձան, Ա (Ը. 1):

Թ. 1. — . . . իւրեանց յալամ, Ա (Ը. 2): — 2 — . . . պահուցեցաւ, Ո. Այն նարկզին հոտըն . . . խաժխաժըն թագ պահուցեցան, Ա (Թ. 1):

Ժ. 1. — . . . երեւեցաւ, Ո. Նաւնաւփարն . . . դեղին կանաչ երեւեցան, Ա (Ժ. 2): — 2 = Ա. (Ժ. 1), Ո կ'աւելցնէ երրորդ տող մը՝ եւ բժշկէ չարուկ բորոտն, եւ երեւի յոր Համբարձման (ԺԱ. 1):

ԺԱ.

Դաշտերն ամէն ծաղկօք լըցան, որ ի հոտոյն մարդիկ ցնծան,
Կակղացան ծառոց ոստունքն, մէկ հետ մէկի մրգունք հասան:

ԺԲ.

Թութն յառաջեաց քան ըզհալուէն, կեռասն յաղեղն այլ յերեւման,
Միշմիշն ի ծառն եղեւ դեղին, եւ խնծորնին կարմրացան:

ԺԳ.

Մրգունքն ըզտանծըն խոտեցին, մինչ հասանի կայր անսասան,
Ընգուզն, յունապն ու կաստանայն, նուշն ու ֆնտուղըն քաղցրացան:

ԺԴ.

Նուռն այլ երաց հազար ակռայն, արմաւն ի ծառըն կախեցան,
Սերկեւիլըն դեղնեցաւ, խոխն ի կապէն թուլցաւ ընկաւ:

ԺԵ.

Նարինջ, թուրինջ, լիմոնըն գայ, եւ զադմորդու բարբըն բանան,
Այդ հեծելն էր որ զընաց, կու գայ խաղողըն գովական:

ԺԶ.

Զի սայ եհան զմեզ ի դրախտէն, յորժամ եկեր ըզսայ Ադամ,
Ըզփականալ դուռըն դրախտին, կրկին խաղողն երաց մարդկան:

ԺԷ.

Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս զգինին առաքելոցն ի վերնատան,
Ասէ, առէք, արբէք յուսով, սա է արիւն իմ փրկական:

ԺԸ.

Ով արբէ զդայ սրբութեամբ, ոչ ճաշակէ զմահ յաւիտեան,
Նա ի յիս ըընականցէ եւ ես ի նմա անզրաւական:

ԺԹ.

Ըզգայականք եւ բուսականք եւ ամենայն որդիք մարդկան,
Ամենեքեան ի մի բերան աւրհնեն զանեղ Բանն էական:

ԺԱ. 1. — Դաշտերս ... մարդիք ...
Ա. Դաշտերք, Վար. : Այս տողը չունի Ու —
2 — ոստունքն . . . Ա. . . . ծառայ ոս-
տանքն . . . միրքն հասան, Ո (ԺԲ. 2):
ԺԲ = ԺԳ, Ու — 1 — . . . զհալուան,
կեռասն աղեղ էր ի նման, Աւ — 2 — . . .
ւ այդ խնծորնիդ կարմրացան, Ո. . . . ի
ծառըն դեղնեցան, խնծորնին կարմրեցան,
Աւ Այս և յաջորդ երկու տուները չունի,
Վար. :

ԺԳ = ԺԴ, Ու — 1 — Զտանծն ի մըր-
գունքն խոտեցին, բայց երբ միանի կեր
անսասան, Ու :

ԺԴ = ԺԵ, Ու — 1 — . . . կախեցաւ,
Ո. . . . ապրաւն, Աւ — 2 — . . . դեղցն ի

ծառին թուլցաւ անկաւ :

ԺԵ = ԺԶ, Ու — 1 — Զնարինջ, զթրինջ,
զլիմոնըն [տես], որ զարդմորդու բարբն
բանան, Ո. . . . և զարդմորդուն բառքըն
բանայ, Աւ — 2 — Այս հեծելներ որ գնաց,
դեռ գայ . . . Ո. թէ այդ հեծել տէր որ
անցաւ, կու գայ . . . Աւ :

ԺԶ = ԺԷ, Ու — 2 — փականեցաւ դուռըն
. . . Աւ — Զունի, Վար. :

ԺԷ. Զունին Ո և Վար. :

ԺԸ. Զունի Աւ :

ԺԹ. 1. — = ԺԱ, 1, Ու ի սգայական
և բուսական և այս որդիք . . . Աւ — 2 —
ի մի բերան ամենեքեան աւրհնեն անեղ . . .
Ո (ԺԲ. 1):

Ի.

Հուսկ երեկ աւուրք աշնան, որ է անցումն ամէն սերման,
Դաշտը ի բուսոց դատարկանան, ծաղկունք անցնին և այլ չերեւան:

ԻԱ.

Ծառք ի պտղոյ դատարկանան, տերեւաթափ յոստոց եղան,
Հաւերն երամ կապեն ու լան, թ' այլ ո՞վ լինի գարնան արժան:

ԻԲ.

Թէ շատ ուտեն, թէ շատ խմեն, նայ ցանկանան աւուր գարնան,
Աշուն նման է ծերութեան, ծերք մեռանին, անցնին, զընան:

ԻԳ.

Պարտ է մեզ սպասել անանցն, որ յաւիտեան է անվաղճան,
Ուր հանապազ օրն է գարնան, փառք ու պատիւ է անխափան:

ԻԴ.

Ով գերախտիքըս զայս չիշէ, եւ փառըս տայ աստուածութեան,
Ես դիւահար՝ ստեմ նըմայ, կամ սատանայ անբարտաւան:

ԻԵ.

Ով զայս պարգեւըս մեզ երեստ, դարձեալ խնդրէ [լինել] փոխան,
Եղբայրասէր, աղօթասէր, սուրբ եւ խոնարհ եւ զղջական:

ԻԶ.

Թէ զայս պահես՝ նայ աստէն բեզ, անդենըն բեզ այլ սեփական,
Եւ թէ անդարձ մընաս մեղօք, մատնիս հըրոյն զեհնեական:

ԻԷ.

Խեւ Յովանէս Թուլկօրանցի, լցեալ մեղօք թշուառական
Խնդրէ ի ձէնջ սրտի մըտօք հոգոյն ասել Տէր ողորմայն:

= 29 =

ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ

Ա.

Քեզ հոգեւոր խըրատ մի տամ, է անպիտան անձն իմ լըսէ,
Ձէտ պտղաբեր ծառի արմատ, և ի սըրտիդ մէջըն պատրուսէ:

Ի = ԺԺ, Ո. Այս և յաջորդ եօթ տու-
ները չունի Ա.

ԻԵ. 1. — [լինել] — [այն թէ] Ո (ԻԻ):

Բնագիր, Ա. էջ 54, ՀՃՃԹ. Տ. էջ 40:
Ձ = Կոստեկ Հայոց Աշխարհին, 1863, էջ
66, Տ. Ս. Զրմիշկեանց. Դ. էջ 322:

Վերնագիր, Տաղ ի վերայ արբեցու-
թեան, Ձ. ... վասն ... Տ. Յովանիսի է
ասացեալ, Ա. Այլ բանք Յովանիսի, ա-
սացեալ, վասն սիրոյ, Դ.:

Ա. 1. — տամ, չունին ՁՏ: — 2 —
Ձերդ պտղաբեր ծառ ի յարմատ, առ ի քո
սիրտդ պատուաստէ, ՁՏ, պատրուսէ, Տ:

Բ.

Թէ սէր ունիս հետ Գրիստոսի, դու ըզգինին ու զըզն ատէ,
Գինին է մայր ամէն մեղաց, որ ամենայն զիրք վրկայէ:

Գ.

Գինին շնութեան է աւգնական, սողոմական ախտըն շարժէ,
Գինին սպանումըն գոգոէ, թող թէ հոգոյն քանի չար է:

Դ.

Գինիախումն է մաղասկաթ, քան զղիւահար ու այլ չար է,
Դասուց մի գլուխ ի վար բերէ, զկէս մի ցաւաւք վիրաւորէ:

Ե.

Ու հետ փընչայ քան զգայլ գազան, զկշտանալու չափըն չգիտէ,
Պեղծ ու մարմինն սերմանէ, զաղտն ու զչարիքն շատցնէ:

Զ.

Փսխէ զերեսն ի վերայ դնէ, շունն զբերանն գայ լիզէ,
Նա հանց զիտէ թէ իւր կինն է, եկեալ զբերանն կու սրբէ:

Է.

Ընդ ճամբուն լայնքըն քայլէ, գէշ հեծկտայ եւ ծըռկտէ,
Զբազուկն աստիւ ւ անտի ծըզէ, ով հանդիպի նայ հարկանէ:

Ը.

Բարձր պատեր ի վեր հանէ, գառջեւ աչից դուր ցուցանէ,
Անկից ի վար գլխիւարէ, ւ ի արեւուն շուտ մի հանէ:

Թ.

Պաւղոս առ մեզ կու հրամայէ, թ'արբեցութիւնն խիստ չար է,
Ով զհարբեմուն հալալ ասէ, գէտ շուն ի տէրըն կու հաչէ:

Ժ.

Գինին մարդոյ ամաւթ բերէ, եւ ի լեզու չար արկանէ,
Քան զգինին յետեւ հացին, երկու ւ իրեք, այլըն շահ չէ:

ԺԱ.

Խեւ Յովանէս կարճարանէ, ով որ լըսէ նայ շատ շահէ,
Ով այս խրատիս համն առնէ, զարքայութիւնըն ժառանգէ:

(9)

Ն. ԵՊՍ. ՅՈՎԱԿԱՆ

Բ. 1. — ... հետ Աստուծոյ, ՋՏ:
Ե. 2. — չունին ԱԳ: ... զաղտն, Տ —
զաղտն, Ջ:
Զ. 2. — չունին ԱԳ:
Ը. 1. — ... յառջեւ կանանչ դաշտ
ցուցանէ, ՋՏ:

Թ. 2. — զերգ, ՋՏ:
Ժ. 2. — ... այլն անչառ է, ՋՏ:
ԺԱ. 2. — Ով այս խրատէս համէն
առնէ, Ա. (Ժ, 2). ով որ խրատիս համն
հաչէ, ՋՏ, որ — զայս, Տ: ... խրատիս
համէն առնէ, Գ: